

F. t. l. vedr. social bistand

Lovforslag nr. L 209. Fremsat den 21. februar 1996 af socialministeren (Karen Jespersen)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om social bistand

(Støtte- og kontaktpersonordning for sindslidende)

§ 1

I lov om social bistand, jf. lovbekendtgørelse nr. 1024 af 13. december 1994, som senest ændret ved lov nr. 1118 af 20. december 1995, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 68 b indsættes i *kapitel 15 b*:

»§ 68 c. Kommunalbestyrelsen kan tilbyde personer med sindslidelser en støtte- og kontaktperson.

Stk. 2. Socialministeren kan fastsætte regler om tilbud efter stk. 1.«

2. I § 135, *stk. 5, nr. 2*, tilføjes efter »§ 68 b«:
»samt tilbud om støtte- og kontaktperson efter § 68 c.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. august 1996.

§ 3

Forslag om revision af § 68 c fremsættes for Folketinget senest ved begyndelsen af folketingsåret 1999/2000.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

I overensstemmelse med aftalen om anvendelsen af satspuljen for 1996 foreslås det, at kommunerne får mulighed for at tilrettelægge støtte- og kontaktpersonordninger for personer med sindslidelser.

Med lovforslaget opprioriteres indsatsen over for de svageste sindslidende, som har et særligt behov for social støtte.

Lovforslaget skal endvidere ses i sammenhæng med den allerede planlagte indsats for sindslidende, der gennem en årrække har været højt prioriteret blandt andet gennem den igangværende udbygning og fremrykning af indsatsen for sindslidende.

Baggrunden for lovforslaget

Socialministeriet iværksatte i 1993, som et særligt initiativ under storbypuljen, en toårig forsøgsordning med støtte- og kontaktpersoner til mennesker med sindslidelser. Der er udarbejdet 6 evalueringsrapporter på baggrund af forsøget.

Forsøget omfatter 18 forskellige projekter, som spænder fra en ordning baseret på frivillige til en indsats baseret på fuldtidsansatte professionelle. Herudover har 146 kommuner til Socialministeriets Information- og Analysesystem indberettet, at de i 1994 kunne tilbyde en støtte- og kontaktperson til sindslidende i deres kommune.

Evalueringen af forsøgsordningen viser, at:

- * 4 ud af 5 af brugerne har været indlagt på psykiatrisk afdeling,
- * der er lidt flere mænd end kvinder,
- * brugerne er typisk i aldersgruppen 30-50 år,
- * flere har misbrugsproblemer,
- * de lever alene, skønt godt 1/3 har børn og
- * de har ingen tilknytning til arbejdsmarkedet men forsørges via førtidspension (4 ud af 5) og kontanthjælp (1 ud af 5).

75% bor i lejet bolig og knapt 20% af brugerne i byerne er truet på boligen med deraf følgende risiko for at blive hjemløse.

Gruppen er således kendetegnet ved flere samtidige alvorlige problemer.

Evalueringen viser endvidere, at det oprindelige formål med støtte- og kontaktpersonordningen – om at opbygge og sikre kontakten og ud fra den sindslidendes egne ønsker og behov for derved at gøre pågældende i stand til at klare sig selv bedst muligt og herunder benytte de etablerede tilbud – ikke umiddelbart kan nås. Det er erfaringen, at de færreste af disse meget svage brugere på godt et år får det så godt, at de selv kan bruge eksisterende tilbud eller får eget netværk. Dette peger i retning af, at behovet for en støtte- og kontaktperson for de svageste sindslidende er et længerevarende behov.

Nøgleord i støtte- og kontaktpersonarbejdet har vist sig at være »tid og tålmodighed«.

Det er en yderligere erfaring, at der kan skelnes mellem først at få etableret et kontaktforhold (blive accepteret af brugeren) via opsøgende og udgående arbejde, dernæst at opnå egentlig social kontakt med henblik på langsigtet støtte. For en støtte- og kontaktperson er den sociale kontakt arbejdets kerne.

Indholdet i den sociale kontakt kan være samtale og omsorgsorienterede besøg, udadvendte aktiviteter, støtte til løsning af praktiske opgaver samt vejledning og kontaktfrembringelse til offentlige myndigheder m.v.. Det er et væsentligt udgangspunkt for at opnå stabile kontakter, at bruger og støtte- og kontaktperson passer sammen og dermed kan indgå i et frugtbart samspil.

De eksisterende støtte- og kontaktpersonordninger under forsøgsordningen er organisatorisk tilrettelagt forskelligt. Tre hovedtyper af støtte- og kontaktpersonordninger er fremtrædende. Det drejer sig om ordninger med:

- * professionelle offentligt (fuldtids)ansatte
- * honorarlønnede
- * frivillige

De professionelle har som socialpædagoger, plejere m.v. tidligere beskæftiget sig med sindslidende.

De honorarlønnede har hovedbeskæftigelse andetsteds og honoreres for hver enkelt kontaktforhold. Denne type ordning fungerer i Københavns kommune sideløbende med professionelle fuldtidsansatte støtte- og kontaktpersoner.

De frivillige udgør landsforeningens SINDs støtte- og kontaktpersonordning. Denne type ordning er etableret i fem byområder med udgangspunkt i de lokale SIND-foreninger.

Hver 3. af de frivillige/honorarlønnede har ikke tidligere beskæftiget sig med sindslidende.

Endvidere er der erfaringer med en kombinationsmodel, hvor både professionelle og frivillige udgør korpset af støtte- og kontaktpersoner.

Af evalueringen fremgår det, at opgaverne for de professionelle og de frivillige/honorarlønnede er forskellige: De frivillige/honorarlønnedes opgavefelt er ofte begrænset til besøg i hjemmet og eventuel ledsagelse til aktiviteter og offentlige myndigheder, mens de professionelle i højere grad samarbejder med relevante offentlige instanser og laver netværksopbyggende arbejde.

Erfaringerne peger på behovet for introduktionsforløb, efteruddannelse og kontinuerlig supervision af de enkelte støtte- og kontaktpersoner blandt andet for at forebygge udskiftninger blandt personalet.

Støtte- og kontaktpersonernes behov for et sociopsykiatrisk fagligt fællesskab påpeges i evalueringen. Omkring halvdelen af støtte- og kontaktpersonordninger har haft udgangspunkt i et værested eller bofællesskabsteam, hvilket har sikret såvel uafhængigheden af den sociale forvaltning som af det psykiatriske behandlingssystem.

Lovforslagets indhold

Baggrunden for lovforslaget er de positive erfaringer, der er gjort under forsøget og den udbredelse tilbud om støtte- og kontaktpersonordninger iøvrigt allerede har. Regeringen finder, at det er vigtigt at skabe rammerne for en permanent landsdækkende ordning.

Ved en landsdækkende ordning sigtes til et niveau, som er i overensstemmelse med den nuværende udbygning af væresteder, opsøgende arbejde og særlig bostøtte m.v. og baseret på erfaringer fra forsøgsordningerne om antallet af kontaktpersoner og målgruppens størrelse i den nuværende opbygning.

På grundlag af disse erfaringer om dækningsniveauet fra forsøgsordningen og de øvrige eksisterende støtte- og kontaktpersonordninger skønnes det, at personkredsen i en generel ordning vil omfatte ca. 3.000 personer – svarende til 10 % af de ca. 30.000 sindslidende med særlige behov – der løbende vil være i kontakt med støtte- og kontaktpersoner.

Erfaringer fra bl. a. forsøgsprojekterne i København kommune viser, at man med den effekt, der kommer fra støtte- og kontaktpersonordningen – med en større eller mindre grad af stabilisering eller aktivering i andre tiltag, og over en årrække – vil

komme i kontakt med et langt større antal sindslidende end de ca. 3.000 personer, der til enhver tid skønnes at være i kontakt med støtte- og kontaktpersonerne.

Hensigten med lovforslaget er at skabe en entydig hjemmel, der gør det muligt for kommunalbestyrelsen at tilbyde støtte- og kontaktpersoner til sindslidende. Hidtil har kommunalbestyrelsen kunnet give sådanne støtteydelse af individuel karakter efter forskellige bestemmelser i bilstandsloven eller som personligt tillæg efter lov om social pension.

Formålet med støtte- og kontaktpersonordningen er at skabe og sikre kontakt, yde støtte og omsorg for derved at bedre den sindslidendes livssituation.

Det foreslås, at ansvaret for etablering af en generel støtte- og kontaktpersonordning henlægges under kommunalbestyrelsen og finansieres som andre sociale servicetilbud, hvor udgifterne deles lige mellem kommune og amtskommune. Kommunalbestyrelsen tilrettelægger ordningens nærmere indhold.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Adgangen til at kommunerne, efter den foreslåede § 68 c, kan oprette stillinger som støtte- og kontaktpersoner for sindslidende, vil medføre merudgifter for kommuner og amtskommuner.

På grundlag af en vurdering af erfaringerne fra de allerede fungerende ordninger er det skønnet, at en støtte- og kontaktperson på fuldtid – efter en opstartsperiode, hvor en del af ressourcerne primært anvendes på etablering – efterhånden vil kunne påregnes, at have et gennemsnitligt antal brugerkontakter på 10.

Det antages, på grundlag af erfaringerne fra forsøgsordningerne, at der vil være en stor spredning i støtte- og kontaktpersonernes faglige niveau, ansættelsesforhold og aflønning, ligesom der vil være store variationer i den måde den enkelte kommune, ud fra de lokale forhold vælger at løse problemet på, og dermed også hvor stort antallet af støtte- og kontaktpersoner vil blive i den landsdækkende ordning.

Med udgangspunkt i en antagelse om, at der også fremover vil være en vis andel frivillige og kontraktansatte, er det i beregningen antaget, at gennemsnitsprisen, inkl. udgifter vedr. forankring, uddannelse og transport m.v., for et fuldtidsengagement vil være 200.000 kr.

Med dette skøn over gennemsnitsudgiften, og de antagelser om brugerkontakter, der er udledt af forsøgsordningerne, antages det at ordningen vil kunne skabe løbende kontakt med op mod 3.000 sindslidende. Da der over en årrække vil være en vis udskiftning i kontaktgruppen, vil ordningen over sam-

me årrække have haft kontakt til et endnu større antal sindslidende.

Med ikrafttrædelsestidspunkt den 1. august 1996, er de samlede udgifter beregnet nedenfor.

Mill. kr.	Amtskomm.	Kommuner	I alt
1996	12,5	12,5	25,0
1997 og følgende år	30,0	30,0	60,0

De økonomiske konsekvenser af lovforslaget er ikke forhandlet færdigt med de kommunale parter.

Ud over hvad der er nævnt som økonomiske konsekvenser, er der ingen administrative konsekvenser.

Erhvervsøkonomiske konsekvenser m.v.

Lovforslaget forventes ikke at medføre erhvervsøkonomiske eller miljømæssige konsekvenser.

Lovforslaget har ikke EU-retlige aspekter.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Med bestemmelsen foreslås det, at kommunalbestyrelsen får ansvar for, at der er en støtte- og kontaktpersonordning samt at ordningen tilrettelægges på kommunens ansvar.

Det er meningen, at støtte- og kontaktpersonordningen skal være et supplement til andre tilbud og ikke en erstatning for disse.

Tilbudet gives i dialog med den sindslidende og på den sindslidendes præmisser. Den sindslidende kan afslå at tage imod et tilbud om en støtte- og kontaktperson.

Med hensyn til ordningens formål og nærmere indhold henvises til de almindelige bemærkninger. Som det fremgår heraf er målgruppen for lovforslaget de mest socialt udsatte og isolerede grupper af sindslidende, som ikke almindeligvis gør brug af eller kan gøre brug af de allerede etablerede tilbud. Personkredsen er ikke snævert afgrænset til personer med egentlige psykiatriske diagnoser.

Sigtet bør primært være, at der opnås en stabil social kontakt med den sindslidende, sekundært at den sindslidende – ved hjælp af støtte fra ordningen – skal kunne gøre brug af allerede etablerede tilbud.

Tilbudet om en støtte- og kontaktperson har også et forebyggende sigte.

Det har betydning for en helhedsorienteret indsats, at der er gode samarbejdsrelationer mellem støtte- og kontaktpersonen og både social- og sund-

hedssektoren. Pårørende kan også være en vigtig samarbejdspart.

Vilkårene for samarbejdet afhænger af den lokale udbygning af tilbud til sindslidende.

Støtte- og kontaktpersonordninger bør være tilrettelagt på en sådan måde, at det sikres, at støtte- og kontaktpersonen over for brugeren kan fungere som uafhængig i forhold til de officielle systemer; både det psykiatriske behandlingssystem og det kommunale sociale system, jf. det under de almindelige bemærkninger anførte om erfaringerne fra evalueringen af forsøgsordningen.

For at imødegå støtte- og kontaktpersonernes behov for et arbejdsfællesskab, peger erfaringerne på en egnet fremtidig forankring for eksempel i et værested eller bofællesskabsteam, hvilket vil sikre såvel en forankring i et socialpsykiatrisk fagligt fællesskab som skabe den nævnte rummelighed i opgavevaretagelsen.

Ordningerne tilrettelægges mest hensigtsmæssigt, hvis frivillige støtte- og kontaktpersoner ikke står alene, men indgår som et supplement til en professionel ordning.

Det bør sikres, at der kan gives supervision til hver enkelt støtte- og kontaktperson. Der bør ligeledes tilrettelægges undervisningsforløb for de enkelte støtte- og kontaktpersoner, som lokalt eventuelt kan tilrettelægges som fælles kursusvirksomhed med andre ansatte med samme målgruppe, for eksempel patientrådgivere og bistandsværger.

I forbindelse med lovens ikrafttræden vil socialministeren – blandt andet på baggrund af de omfattende forsøgs erfaringer – udsende en vejledning om støtte- og kontaktpersonordningen.

Hvis der, efter forhandlinger med de kommunale parter og organisationerne for de sindslidende, viser sig at være behov herfor, er der med lovforslagets stk. 2 skabt mulighed for, at socialministeren kan fastsætte regler om de tilbud, der gives efter stk. 1, herunder for eksempel om regulering af samspillet mellem den sindslidende og støtte- og kontaktpersonen.

Til nr. 2

Der foreslås skabt hjemmel for, at udgifterne til støtte- og kontaktpersonordninger, som andre sociale service tilbud til personer med sindslidelser, finansieres med delt finansiering mellem amtskommune og kommune for personer under 67 år.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. august 1996.

Til § 3

Da der er tale om et udviklingsområde med hen-

blik på ordningens indhold og omfang, foreslås ordningen taget op til revision senest ved begyndelsen af folketingsåret 1999/2000.

Bilag

*I dette bilag er (med mindre skrift)
indsat den gældende formulering af de bestemmelser,
der berøres af lovforslaget*

§ 1

I lov om social bistand, jf. lovbekendtgørelse nr. 1024 af 13. december 1994, som senest ændret ved lov nr. 1118 af 20. december 1995, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 68 b indsættes i *kapitel 15 b*:

»§ 68 c. Kommunalbestyrelsen kan tilbyde personer med sindslidelser en støtte- og kontaktperson.

Stk. 2. Socialministeren kan fastsætte nærmere regler om tilbud efter stk. 1.«

2. I § 135, stk. 5, nr. 2, tilføjes efter »§ 68 b«:
»samt tilbud om støtte- og kontaktperson efter § 68 c.«

§ 135 — — —

Stk. 5. For personer, der er fyldt 67 år, afholder kommunen endeligt udgifterne vedrørende:

- 1) Praktisk bistand i hjemmet, hjælp i forbindelse med pasning af døende i hjemmet og hjælpemidler m.v. efter afsnit IV og V.
- 2) Dag- og døgnophold efter § 68 og § 68 b.

— — —